

Markedsrapport Norge

Baggrund

Norge er det femtestørste danske eksportmarked og derfor et af de vigtigste eksportmarkeder overhovedet for danske virksomheder. Norge er samtidig et af de mest politisk stabile lande i verdenen, og økonomien er forholdsvis robust sammenlignet med andre olieeksporterende lande. Dermed vil Norge også fremadrettet være et yderst interessant marked for danske virksomheder.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Norge

	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	1,8	0,9	2,4	1,6	2,1	2,0
Inflation (pct.)	2,4	3,5	1,6	3,0	2,1	2,0
Arbejdsløshed (pct.)	4,5	4,7	4,2	3,9	3,8	3,8
Offentlig budgetbalance af BNP (pct.)	6,1	4,0	4,4	6,9	7,6	6,1
Offentlig gæld (brutto) af BNP (pct.)	31,7	35,4	35,9	32,2	28,8	28,1
Betalingsbalancens løbende poster af BNP (pct.)	8,0	3,9	5,5	8,5	8,4	7,0
Valutakurs NOK:USD	8,1	8,4	8,3	8,1	8,1	8,4

Kilde: EIU, oktober 2018

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med EKF - Danmarks Eksportkredit

Økonomisk udvikling

Norge er en af verdens største eksportører af råolie og naturgas, og oliebranchen beskæftiger næsten hver tiende arbejdstager i Norge. Det gør landets økonomi dybt afhængig af udviklingen i olie- og gaspriserne. Derfor blev Norge også hårdt ramt, da olieprisen kollapsede i august 2014 fra USD 110 per tønde. Det blev af flere norske iagttagere betegnet som den værste krise i en generation. Arbejdsløsheden steg, den norske krone deprecierede, og der var udsigter til store huller i de offentlige budgetter.

Udhulingen af nordmændenes købekraft kunne også mærkes på den danske eksport til Norge, som faldt 4 pct. fra 2014 til 2016. Til sammenligning var den danske eksport til Norge steget stødt 6 pct. per år i perioden 2009 til 2014. Faldet i olieprisen fik Norges centralbank til at sænke renten gradvis fra 1,5% til 0,5%, det laveste niveau nogensinde, og regeringen satte en række finanspolitiske initiativer i gang for at afværge en recession. For første gang siden statens oliefond blev oprettet i 1990, trak den norske stat et

nettobeløb ud af fonden, dels for at dække huller i statsbudgettet fra tabte olieindtægter, dels for at finansiere en ekspansiv finanspolitik, der blandt andet indbefattede lave indkomst- og virksomhedsskatter.

Siden begyndelsen af 2016 er olieprisen dog steget gradvis til det nuværende niveau omkring USD 80 per tønde, hvilket igen sætter gang i væksthjulene. Norsk økonomi vokser 2,4% i 2017, og bliver primært drevet af stigende privatforbrug samt øgede investeringer i oliesektoren og boligmarkedet - godt hjulpet på vej af den rekordlave rente. Arbejdsløsheden er tilbage til samme lave niveau som før krisen, og dansk eksport til Norge stiger igen. I det seneste tal fra 2017 steg eksporten 4 pct.

Selvom den offentlige sektor og oliebranchen øger sit fokus på udgifter og er blevet mere effektive, er flaskehalse så småt begyndt at vise sig. Dette ses bl.a. i stigende lønninger og priser. I september 2018 hæver den norske centralbank renten med 25 basispoint til 0,75%, og det forventes at banken vil hæve renten igen i begyndelsen af 2019. Udsigten til øgede renter og priser har dog ikke fået den norske krone til at stige, hvilket kan skyldes investorernes bekymring for norsk økonomis stærke afhængighed af olieprisen samt mangel på diversificering.

Norges offentlige finanser er dog blandt de mest solide i verdenen, og Norge er et af de få vestlige lande med en forholdsvis lille offentlig gæld. Norge har vedvarende overskud på de offentlige finanser og til forskel fra mange andre olieproducerede lande, opsparer Norge en stor del af olieindtægterne, hvilket giver den norske økonomi en vis modstandsdygtighed over for svingende priser.

Tabel 2: **Norges handelsforhold til Danmark**

Dobbeltbeskatningsaftale med Norge	Ja
Norske investeringer i Danmark (beholdning 3. kvartal 2018)	123,3 mia. DKK
Danske investeringer i Norge (beholdning 3. kvartal 2018)	79,5 mia. DKK
Dansk vareeksport til Norge 2018	43,6 mia. DKK.
Dansk tjenesteeksport til Norge 2018	30,3 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Norge 2018	73,9 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Norge 2018	32,7 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Norge 2018	16,1 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Norge 2018	48,8 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Norge 2018	1030 (41.343 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Tabel 3: Eksportudsigt for Norge

	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Vækst i dansk vareeksport til Norge (pct.)	2,5	7,7	5,9
Vækst i dansk tjenesteeksport til Norge (pct.)	-1,4	-2,7	-2,6
Vækst i vare- og tjenesteeksport til Norge (pct.)	0,9	3,6	2,7

Kilde: Udenrigsministeriet

Politisk udvikling

Siden 2013 har en borgerlig regering ledet af Erna Solberg fra det konservative parti Høyre haft magten. Den seneste regeringssammensætning fra januar 2018, som går under navnet den blågrønne regering, består udover Høyre af det liberale Venstre og af Fremskrittspartiet (Frp). Med kun 80 ud af 169 mandater er den blågrønne regering en mindretalsregering, og er dermed afhængig af støtten fra Kristeligt Folkeparti (KrF) med otte mandater. KrF's formand Knut Arild Hareide ønsker ikke at træde ind i regeringen grundet værdimæssige uoverensstemmelser med Frp og har flere gange været uklar i sin støtte til den blågrønne regering. Senest har Hareide givet udtryk for overvejelser om at gå sammen med Arbeiderpartiet, hvilket vil vælte den blågrønne regering og dermed danne en ny centrum-venstre regering.

Støtten til den borgerlige blok er faldet siden valget i 2013, blandt andet grundet utilfredshed med en kommunalreform, der blev vedtaget i starten af 2017, som reducerer de nuværende 458 kommuner til 358 kommuner. Hertil kommer utilfredshed i visse dele af befolkninger med en skattereform, som regeringen gennemførte i 2015 samt stigende utilfredshed med de borgerlige partiers prioritering af oliesektoren over miljøhensyn.

Udfaldet af valget forventes dog ikke at få den store betydning for den politiske stabilitet i landet, da Norge generelt set er et af de mest politisk stabile lande i verdenen. Norge har ligesom Danmark tradition for koalitionsregeringer og brede politiske forlig, som sikrer politisk stabilitet. Parlamentarikere i det norske folketing (Stortinget) vælges til forskel fra danske parlamentarikere til faste valgperioder på fire år. Det betyder, at de norske politikere er mere afhængige af at søge kompromisser, eftersom der ikke kan udskrives valg midt i valgperioden, hvis der opstår politisk dødvande om kardinalpunkter.

Norge er ikke medlem af EU, men er medlem af det Europæisk Økonomisk Samarbejdsområde (EØS) og er derfor en del af det indre marked og er samtidig pålagt det meste EU-regulering. Der er ikke forventninger om, at Norge vil søge om optagelse i EU.

Tabel 4: **Norge på globale ranglister**

Forsknings- & udviklingsintensitet (totale investeringer i pct. af BNP)	17 (ud af 76)
WIPO's Global Innovation Index	19 (ud af 127)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	11 (ud af 137)
Transparency Internationals "Corruption by country"(efter laveste niveau)	3 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business" (samlet score)	7 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	22 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	85 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretalsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	15 (ud af 190)
Bureaukrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	22 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Tabel 5: **Markedsmuligheder**

Det norske marked er et af de vigtigste eksportmarkeder for danske eksportvirksomheder. Norges relativt stabile økonomi og de norske forbrugeres stærke købekraft og geografiske nærhed er med til, at det norske marked kan være oplagt for danske virksomheder at sætse på. Det norske forbrugsmønster ligner også det danske, så det man kan sælge i Danmark til en konkurrencedygtig pris, kan man som regel også sælge i Norge.

Byggeri og Anlæg – Norge oplever et betydeligt demografisk skift og en stigning i indbyggertallet, hvilket betyder, at norske storbyer forventes at vokse betragteligt i de kommende årtier. Indbyggertallet i storbyerne vokser voldsomt samtidig med, at kapaciteten i både offentligt og privat regi er utilstrækkeligt til at imødekomme fremtidige behov med hensyn til volumen og standard. Derfor skal der investeres massivt i de kommende år. For at dække den stigende efterspørgsel efter privatboliger skal der på landsplan bygges op til 38,000 boliger årligt frem mod 2020. Det åbner store markedsmuligheder for danske byggeri, arkitekttegnestuer og indretningsfirmaer.

Energi og Miljø – Norge har i de sidste to årtier været aktiv på energi- og miljøområdet. I bestræbelserne på at fremme en miljøvenlig omlægning af energiproduktionen har Norge sat ambitiøse mål for sig selv. Målene inkluderer, at udledning af drivhusgasser skal reduceres med 30 pct., og at andelen af vedvarende energi i energiforbruget skal stige til 67,5 pct. i 2020. Sol- og bioenergi er spændende emner i Norge, ligesom der foregår forsøgs- og udviklingsarbejde med henblik på at udnytte bølge- og tidevandsenergi samt saltindholdet i havet. Der er også stort fokus på energiforbruget, herunder især energieffektivisering i byg-

geriet. Eksportører af produkter til energibesparelse og elproduktion på basis af andre vedvarende energikilder udover vand menes at have gode muligheder for at deltage i denne proces.

Detailsektoren – Danske detailprodukter vinder i stadig højere grad respekt for bl.a. kvalitet, design og funktionalitet. Indenfor den norske detailsektor er der en stigende tendens til kædedannelse, men der er fortsat mange enkeltstående butikker indenfor møbler, interiør, mode og design. Priserne i Norge er noget højere end i Danmark, men danske virksomheder på det norske marked oplever ofte, at det tager længere tid at få norske kunder.

Kilde: EKF

10 største danske eksportvarer til Norge

Tabel 6: **Overkategorier**

1. Diverse forarbejdede varer	3,1 mia. kr.
2. Møbler	2,8 mia. kr.
3. Medicinske og pharmaceutiske produkter	2,5 mia. kr.
4. Beklædningsgenstande og -tilbehør	2,3 mia. kr.
5. Metalvarer	2,3 mia. kr.
6. Rå mineralolier og produkter deraf	2 mia. kr.
7. Maskiner og -tilbehør til industrien	2 mia. kr.
8. Kontormaskiner; autom.databehandlingsudstyr	1,8 mia. kr.
9. Elektriske maskiner og apparater.; tilbehør	1,6 mia. kr.
10. Specialmaskiner til forskellige industrier	1,4 mia. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 7: **Underkategorier**

1. Fedtstoffer og olier af fisk, samt flydende fraktioner deraf	1,1 mia. kr.
2. Gasolier eller mineraler, med et svovlindhold på <= 0.001 vægt%	745,2 mio. kr.
3. Proviantering med varer under kap. 1-24	675,6 mio. kr.
4. Køkkenelementer af træ	641,4 mio. kr.
5. Mel, pulver og piller pellets af fisk, krebsdyr, bløddyr	508,2 mio. kr.
6. Møbler af træ af den art der anvendes i spise- og dagligstuer	490,3 mio. kr.
7. Dele til ikke elektriske kraftmaskiner og motorer	481,8 mio. kr.
8. Brændselolie undt. til behandling ved en bestemt processer eller kemisk omdannelse	448,5 mio. kr.
9. Bærbare digitale automatiske databehandlingsmaskiner, af vægt <= 10 kg	419,1 mio. kr.
10. Vinddrevne elektriske generatorer	397,3 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Kommercielt klima

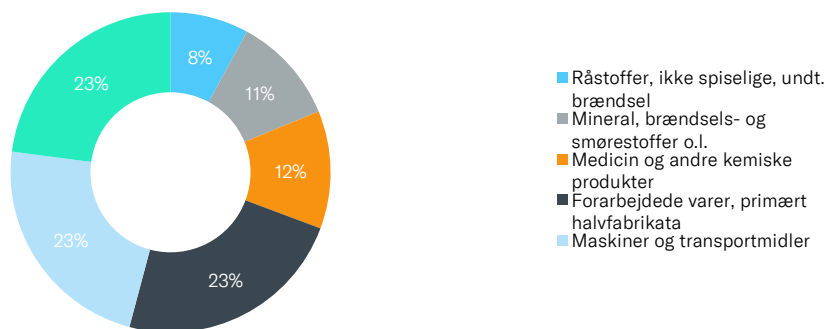
Norge har et godt kommercielt klima, hvilket afspejles i EKFs model for kommercielt klima, hvor Norge samlet ligger i den bedst klasse. De offentlige institutioner er stabile og velfungerende. Delscorerne på operationelt klima, juridisk system, kontraktbrud, korruption, ekspropriation og finansielt system er alle 0 (det bedst mulige), hvilket understreger det gode kommercielle klima. Norges banker er i øvrigt velregulerede

Tabel 8: **Modtagere af dansk vareeksport 2018, rangeret**

1. Tyskland	102 mia. kr.
2. Sverige	78,5 mia. kr.
3. Storbritannien	53,8 mia. kr.
4. USA	51,5 mia. kr.
5. Norge	42,2 mia. kr.
6. Kina	29,9 mia. kr.
7. Nederlandene	28,1 mia. kr.
8. Frankrig og Monaco	23,4 mia. kr.

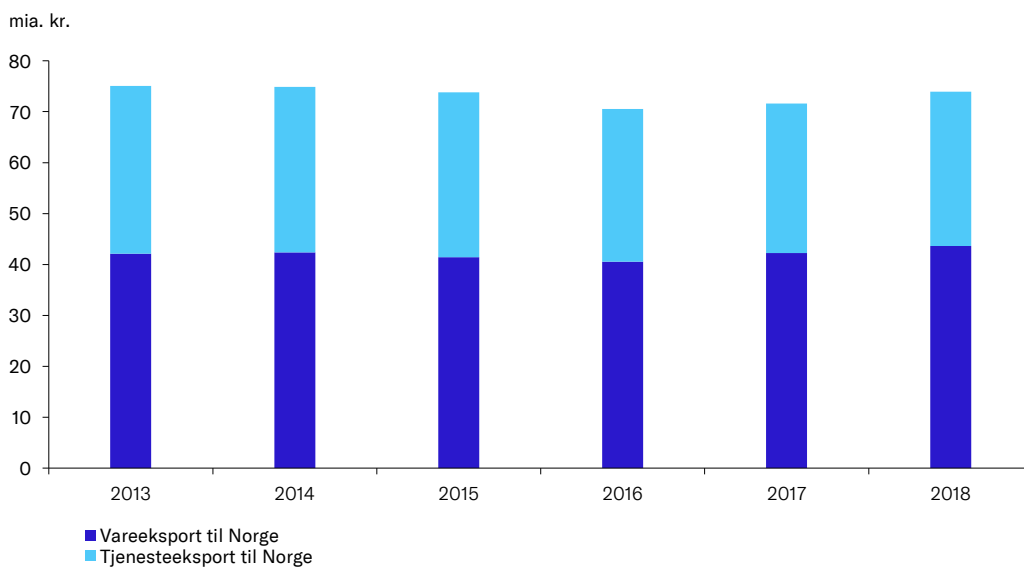
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 1: Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Norge fra nov. 2017 til juli 2018

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigts for Norge

Figur 2: Dansk vareeksport til Norge fra 2013 til 2018

Kilde: Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Det Dansk-Tyske Handelskammer (www.handelskammer.dk)

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / e-mail: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk